

Värdet av internationell kompetens

Arbetskraftsinvandringens
bidrag till produktion och välfärd

Författare:

Jonas Öhlin, DAMVAD Analytics

Samuel Palmquist, DAMVAD Analytics

Förord

I december 2008 fick Sverige nya regler för rekrytering av arbetskraftsinvandrare från länder utanför EU/EES. Syftet var att skapa ett mer effektivt och flexibelt system för rekrytering av utomeuropeiska medarbetare. Den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen upphörde. Istället fick arbetsgivaren, under förutsättning att lön, försäkringar och allmänna villkor för medarbetaren var enligt kollektivavtal eller praxis i branschen, rätt att själv avgöra om man ville rekrytera en medarbetare från ett land utanför EU/EES.

Många har debatterat det nuvarande regelverkets för- och nackdelar. Men det finns få studier av vad reformen betytt för företag som rekryterat utomeuropeisk arbetskraft med stöd av det nya systemet eller vilka bidrag som arbetskraftsinvandringen tillför samhällsekonomin i stort.

Syftet med denna studie som genomförts av analysföretaget DAMVAD Analytics är att ge insikt i vilka samhällsekonomiska värden arbetskraftsinvandringen till Sverige ger upphov till. I studien beräknas arbetskraftsinvandrande individers bidrag till två samhällsekonomiska parametrar – produktion (BNP) och skatteintäkter. Även bidraget till produktion och skatteintäkter fördelat på olika yrkeskategorier och regioner studeras.

Analysföretaget DAMVAD Analytics har också, i rapporten ”Rekrytering av internationell kompetens”, på Svenskt Näringsliv uppdrag analyserat vad som utmärker företag som anställer arbetskraftsinvandrare och hur företagen påverkas av rekryteringarna.

Förhoppningen är att rapporterna ska bidra till en breddad diskussion där reformens positiva effekter ges utrymme i debatten.

Augusti 2016

Karin Ekenger

Sammanfattning

Arbetskraftsinvandring har stor betydelse för den samhällsekonomiska utvecklingen. Individerna bidrar med specialistkunskaper till företag inom många olika verksamhetsinriktningar och fyller ett behov av arbetskraft som inte kan täckas av den inhemska arbetsmarknaden. Den internationella matchningen av arbetskraft ökar förutsättningar för företag att finna den specifika kompetens som behövs för att växa och utveckla sin verksamhet. Individerna bidrar även till den samhällsekonomiska utvecklingen genom att tillföra produktion och skatteintäkter som kan användas för vår gemensamma välfärd.

Syftet med denna studie är att ge insikt i vilka samhällsekonomiska värden arbetskraftsinvandringen till Sverige ger upphov till. I studien beräknar vi arbetskraftsinvandrande individers bidrag till två samhällsekonomiska parametrar – produktion (BNP) och skatteintäkter. Vi studerar även bidraget till produktion och skatteintäkter fördelat på olika yrkeskategorier och regioner.

Vi beskriver arbetskraftsinvandrares årliga bidrag till produktion och skatteintäkter genom framskrivningar av 2015 års rekryteringsmönster av arbetskraftsinvandrare. Vi redovisar både direkta och indirekta bidrag till samhällsekonomin av arbetskraftsinvandrares arbetsinsats.

Sammantaget uppgår arbetskraftsinvandrares årliga bidrag till svensk produktion till ungefär 10 miljarder kr. De direkta effekterna, som innefattar värdet av arbetskraftsinvandrararnas egen arbetskraft, uppgår till 7,4 miljarder kr. Ytterligare 3 miljarder kr i produktionsvärde tillkommer i form av indirekta spridningseffekter i ekonomin. Således tillförs betydande produktionsnivåer även i andra delar av samhällsekonomin till följd av rekrytering av arbetskraftsinvandrare.

Även skatteintäkterna som arbetskraftsinvandrare ger upphov till är betydande. Arbetskraftsinvandrararnas bidrag till skatteintäkter uppgår årligen till totalt 4,2 miljarder kr. Detta innefattar 3 miljarder kr i direkta effekter och 1,2 miljarder kr i indirekta effekter.

Då arbetskraftsinvandrare tillför betydande samhällsekonomiska värden till den svenska ekonomin innebär även relativt små förändringar i rekryteringsmönster för arbetskraftsinvandrare stora konsekvenser för produktionsnivåer och skatteintäkter. Om arbetskraftsinvandringen minskar med tio procent sjunker bidraget till den svenska produktionsnivån med motsvarande en miljard medan bidraget till skatteintäkter minskar med nästan en halv miljard.

IT-arkitekter och systemutvecklare m.fl. är den yrkesgrupp av arbetskraftsinvandrare som tillför störst produktionsvärde – det årliga produktionstillskottet från individer inom denna yrkeskategori uppgår till 4 miljarder kr i direkta och indirekta effekter, motsvarande nästan 40 procent av det samlade produktionsvärdet som tillförs av arbetskraftsinvandrare. Störst bidrag till produktionen, över 6 miljarder kr, tillförs av arbetskraftsinvandrare som rekryterats till företag registrerade i Stockholmsregionen.

Detta innefattar 4,4 miljarder kr i direkta effekter och 1,7 miljarder kr i indirekta effekter. Stockholmsregionen särskiljer sig från andra regioner då många arbetskraftsinvandrande dataspecialister har rekryterats av företag i Stockholms län.

Även andra yrkesgrupper utmärker sig genom att tillföra stora samhällsekonomiska värden. De tre yrkesgrupperna *bärplockare och plantörer, kockar och källskänkor* samt *köks- och restaurangbiträden* tillför sammanlagt 1,3 miljarder kr i produktion vilket motsvarar 13 procent av det totala produktionsvärdet som årligen genereras av arbetskraftsinvandrare.

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och utgångspunkter	5
1.3 Rapportens innehåll och disposition	6
2 Arbetskraftsinvandrares bidrag till samhällsekonomin	7
2.1 Samhällsekonomiskt bidrag på nationell nivå	7
2.2 Samhällsekonomiskt bidrag inom olika yrkesgrupper	9
2.3 Samhällsekonomiskt bidrag inom olika regioner	11
3 Metodbeskrivning	13
3.1 Dataunderlag	13
3.2 Beräkningar av produktionsnivåer	16
3.3 Beräkningar av skatteintäkter	17
3.4 Avgränsningar	17
4 Tabellbilaga	19

1 Inledning

1.1 Bakgrund

År 2015 arbetskraftsinvandrade 13 319 personer till Sverige från länder utanför EU/EES.¹ Vissa arbetar endast kortare perioder i Sverige medan andra stannar betydligt längre. Arbetskraftsinvandrare arbetar inom ett brett spektra av yrken och tillför värdefull kunskap och erfarenhet till svenska företag inom många olika sektorer.

Det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring betraktas ofta som relativt liberalt i förhållande till andra länders regelverk. Svenska företag har möjlighet att rekrytera den specifika arbetskraft man har behov av under förutsättning att individernas lön och andra villkor minst motsvarar kollektivavtal eller praxis inom respektive bransch. Således ställs inga krav på individernas specifika färdigheter eller yrkeskunskaper. Det finns inte heller några kvoter som kan fyllas av individer inom särskilda yrkesgrupper. Då arbetsgivares behov styr rekryteringsmönstret av arbetskraftsinvandrare är regelverket i stor utsträckning *efterfrågestyrt*.

Arbetskraftsinvandring har stor betydelse för den samhällsekonomiska utvecklingen. Arbetskraftsinvandrare bidrar med specialistkunskaper till företag inom många olika verksamhetsinriktningar och fyller ett behov av arbetskraft som inte kan täckas av den inhemska arbetsmarknaden. Den internationella matchningen av arbetskraften ökar förutsättningar för företag att finna den specifika kompetens som behövs för att växa och utveckla sin verksamhet. Individerna bidrar även till den samhällsekonomiska utvecklingen genom att tillföra produktion och skatteintäkter som kan användas för vår gemensamma välfärd.

1.2 Syfte och utgångspunkter

Syftet med denna studie är att ge insikt i vilka samhällsekonomiska värden arbetskraftsinvandringen från länder utanför EU/EES ger upphov till. I studien beräknar vi arbetskraftsinvandrande individers bidrag till två samhällsekonomiska parametrar – produktion och skatteintäkter.² Vi studerar även bidraget till produktion och skatteintäkter fördelat på olika yrkeskategorier och regioner.

Vi beskriver arbetskraftsinvandrares årliga bidrag till produktion och skatteintäkter genom framskrivningar av 2015 års rekryteringsmönster av arbetskraftsinvandrare.

För att ge en bred bild av arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion och skatteintäkter gör vi i denna studie en distinktion mellan *direkta* och *indirekta* effekter som uppstår till följd av rekryteringar av arbetskraftsinvandrare. De direkta effekterna innefattar den produktion och de skatteintäkter arbetskraftsinvandrare tillför baserat enbart på sin egen arbetsinsats. De indirekta effekterna återspeglar de spridningseffekter som uppstår i övriga delar av den svenska ekonomin till följd av arbetskraftsinvandrarernas arbetsinsatser. Dessa spridningseffekter baseras primärt på ökad

¹ Siffran avser förstagångstillstånd. Notera även att antalet arbetskraftsinvandrare de senaste åren generellt legat på en högre nivå än 2015 års nivå.

² I rapporten används produktion och produktionsvärde som synonymer till BNP.

efterfrågan hos underleverantörer och samarbetspartners till företag som anställer arbetskraftsinvandrare, samt ökat behov av arbetskraft till följd av arbetskraftsinvandrares konsumtion inom Sveriges gränser. De indirekta effekterna beräknas genom så kallade multiplikatorer som beskriver storleken på spridningseffekterna som uppstår till följd av anställningar av arbetskraftsinvandrare.³

1.3 Rapportens innehåll och disposition

I följande kapitel beskrivs arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion och skatteintäkter. Inledningsvis beskriver vi produktion och skatteintäkter på nationell nivå. Vi redovisar även scenarion av konsekvenser för produktion och skatteintäkter vid minskad arbetskraftsinvandring. Vidare beskriver vi arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion och skatteintäkter fördelat per sektor samt region.

I metodbeskrivningen i slutet av rapporten framgår en redovisning av dataunderlaget som används i denna studie samt de utgångspunkter beräkningarna baseras på.

³ Se metodbeskrivningen för vidare beskrivning av direkta och indirekta effekter.

2 Arbetskraftsinvandrares bidrag till samhällsekonomin

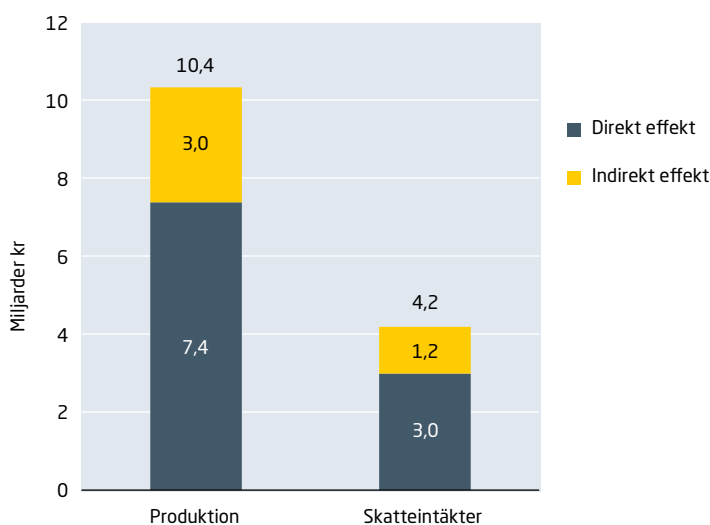
I detta avsnitt beskriver vi arbetskraftsinvandrares bidrag till den svenska ekonomin. Inledningsvis beskriver vi bidraget till produktionsnivåer och skatteintäkter på nationell nivå. Därefter beskriver vi motsvarande bidrag för arbetskraftsinvandrare inom olika yrkeskategorier samt regioner.

Vi beskriver arbetskraftsinvandrares årliga bidrag till produktion och skatteintäkter. Vi beskriver både direkta effekter och indirekta effekter av de arbetstillfällena som arbetskraftsinvandrare tillför samhällsekonomin.

2.1 Samhällsekonomiskt bidrag på nationell nivå

Sammantaget är arbetskraftsinvandrares årliga bidrag till svensk produktion och skatteintäkter betydande. I Figur 2.1 nedan beskrivs den totala produktionsnivån samt de skatteintäkter som arbetskraftsinvandrare bidrar med till den svenska ekonomin. Redovisningen av bidraget till produktion och skatteintäkter fördelas på direkta och indirekta effekter.

Figur 2.1. Arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion och skatteintäkter, miljarder kr

Arbetskraftsinvandrares bidrag till svensk produktion uppgår till drygt 10 miljarder kr. De direkta effekterna, som innefattar värdet av arbetskraftsinvandrarernas egen arbetsinsats, uppgår till totalt 7,4 miljarder kr. Även de indirekta effekterna av arbetskraftsinvandrarernas arbetsinsatser är av betydande storlek. Produktionen som uppstår till följd av spridningseffekter i samhällsekonomin uppgår till ytterligare 3 miljarder kr. Således tillförs stora produktionsnivåer även i andra delar av samhällsekonomin till följd av rekrytering av arbetskraftsinvandrare.

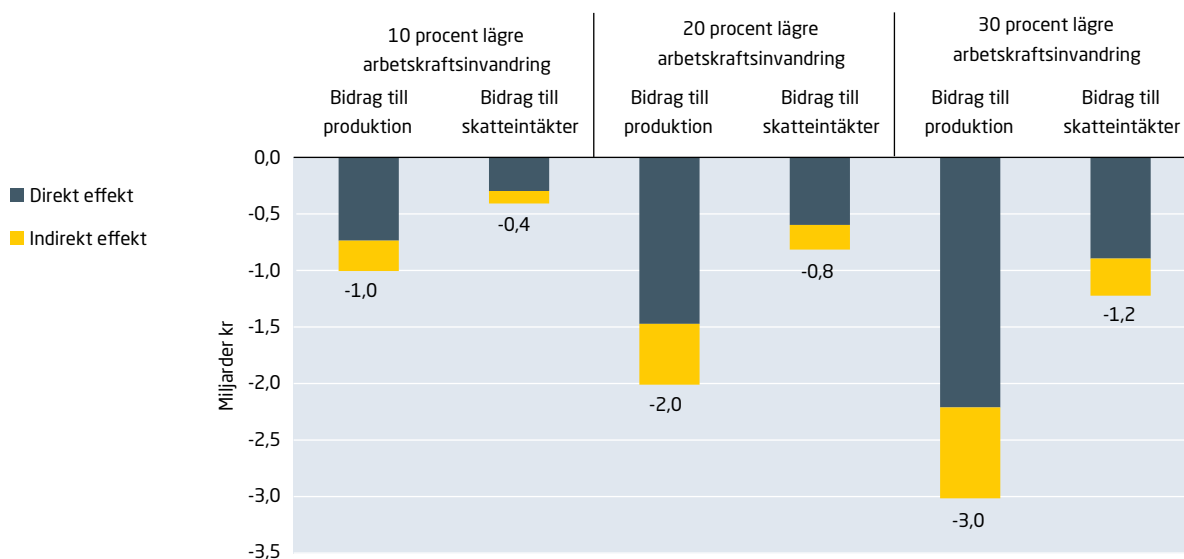
Även de skatteintäkter som arbetskraftsinvandrare ger upphov till är av betydande storlek. Arbetskraftsinvandrarens bidrag till skatteintäkter uppgår till totalt 4,2 miljarder kr. Detta innefattar 3 miljarder kr i direkta effekter och 1,2 miljarder kr i indirekta effekter.

De direkta bidragen till skatteintäkter innefattar primärt inkomstskatt, arbetsgivaravgifter samt moms och punktskatter på de varor och tjänster som arbetskraftsinvandrarerna producerar. De indirekta effekterna för skatteintäkter uppstår när arbetskraftsinvandrarens arbetsinsatser skapar ytterligare arbetstillfällen i samhälls-ekonomin, vilka i sin tur ger upphov till skatteintäkter.

Som beskrivits ovan tillför arbetskraftsinvandrare betydande samhällsekonomiska värden till den svenska ekonomin. Detta faktum betyder även att relativt små förändringar i rekryteringsmönster för arbetskraftsinvandrare har stor påverkan på produktionsnivåer och skatteintäkter.

I Figur 2.2 nedan beskrivs förändringar i arbetskraftsinvandrarens bidrag till produktion och skatteintäkter vid minskade rekryteringsnivåer till Sverige. Vi beskriver olika scenarion som innefattar konsekvenser av minskad arbetskraftsinvandring till Sverige med 10, 20, samt 30 procent (allt annat lika). Notera att syftet med dessa scenario-beskrivningar inte är att beskriva utfall av eventuella reformer som påverkar nivån på arbetskraftsinvandringen till Sverige. Syftet är snarare att redovisa vilka konsekvenser en minskad arbetskraftsinvandring får för svensk ekonomi, oavsett orsak.

Figur 2.2. Samhällsekonomiska konsekvenser av minskad arbetskraftsinvandring

En minskning av arbetskraftsinvandringen med 10 procent innebär att bidraget till den svenska produktionsnivån sjunker med en miljard kr. Dessutom minskar skatteintäkterna med nästan en halv miljard kr. Vid en minskning av arbetskraftsinvandringen med 20 procent sjunker bidraget till produktionsnivån med två miljarder medan bidraget till skatteintäkter minskar med ungefär 0,8 miljarder kr. Om arbetskraftsinvandringen minskar med 30 procent sjunker produktionsnivån med tre miljarder kr samtidigt som skatteintäkterna minskar med 1,2 miljarder kr.

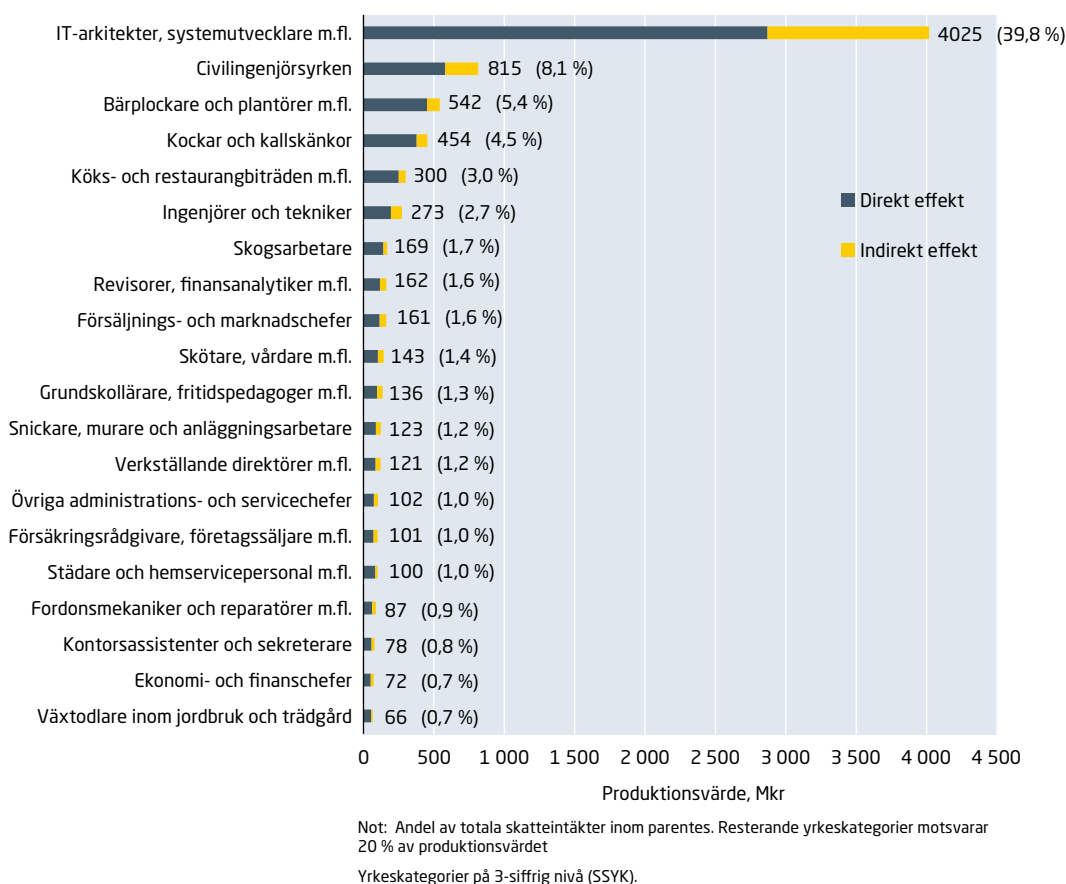
Sammantaget kan vi konstatera att för varje tionde procentenhet arbetskraftsinvandringen minskar (jämfört med 2015 års nivå) sjunker arbetskraftsinvandrares bidrag till svensk produktion med en miljard kr samtidigt som skatteintäkterna minskar med nästan en halv miljard kr, allt annat lika.

2.2 Samhällsekonomiskt bidrag inom olika yrkesgrupper

I detta avsnitt beskrivs i vilken utsträckning arbetskraftsinvandrare inom olika yrkesgrupper bidrar till svensk produktion och skatteintäkter. Storleken på bidraget till produktion samt skatteintäkter inom respektive yrkeskategori beror primärt på två olika faktorer – antalet individer inom respektive yrkeskategori som arbetskraftsinvandrar till Sverige, samt produktiviteten inom respektive yrkesgrupp.

I Figur 2.3 nedan beskrivs bidraget till svensk produktion fördelat på olika yrkeskategorier. I diagrammet redovisas de 20 yrkesgrupper som tillför mest produktion. Sammantaget tillför dessa yrkesgrupper 80 procent av den totala produktionsnivån – således tillförs en femtedel av produktionsvärdet av arbetskraftsinvandrare inom resterande yrkesgrupper.

Figur 2.3. Arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion fördelat per yrkeskategori

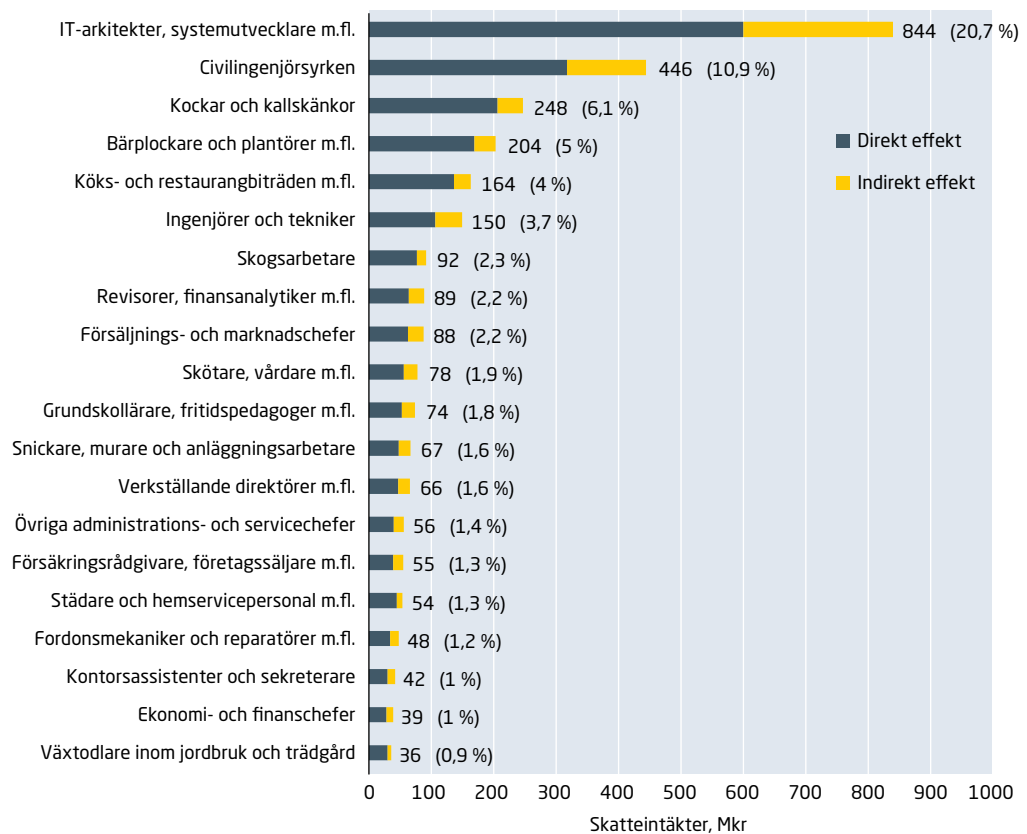

IT-arkitekter och systemutvecklare m.fl. är den yrkeskategori som tillför störst produktion – det årliga produktionstillskottet från individer inom denna yrkeskategori uppgår till 4,0 miljarder kr, motsvarande nästan 40 procent av den samlade produktionen som tillförs av arbetskraftsinvandrare. Notera att arbetskraftsinvandrare inom denna yrkeskategori motsvarar ungefär 25 procent av samtliga arbetskraftsinvandrar till Sverige – de tillför således relativt mycket produktionsvärde per individ jämfört med andra yrkesgrupper som arbetskraftsinvandrar till Sverige.

Näst störst produktion tillförs av individer inom *civilingenjörsyrken* – drygt 800 Mkr motsvarande 8 procent av den totala produktionen. Därefter följer tre yrkeskategorier med relativt låg kunskapsintensitet – *bärplockare och plantörer, kockar och kallskänkor* samt *köks- och restaurangbiträden*. Dessa tre kategorier tillför tillsammans ett produktionsvärde på ungefär 1,3 miljarder kr vilket motsvarar 13 procent av den totala produktionen.

I Figur 2.4 beskrivs skatteintäkter som genereras av arbetskraftsinvandrare inom olika yrkeskategorier. Mönstret i diagrammet återspeglar i stor utsträckning den ranking som redovisats för produktionsnivå i Figur 2.3. Liksom för produktionsnivån tillför *IT-arkitekter, systemutvecklare m.fl.* klart mest skatteintäkter – över 800 Mkr vilket motsvarar ungefär 2 av 10 kr i skatteintäkter som härstammar från arbetskraftsinvandrarens arbetsinsatser. Individer inom *civilingenjörsyrken* tillför nästan 500 Mkr motsvarande ungefär 8 procent av de totala skatteintäkterna. De tre yrkeskategorierna *bärplockare och plantörer, kockar och kallskänkor* samt *köks- och restaurangbiträden* tillför drygt 600 Mkr i skatteintäkter.

Figur 2.4. Arbetskraftsinvandrarens bidrag till skatteintäkter inom olika yrkeskategorier

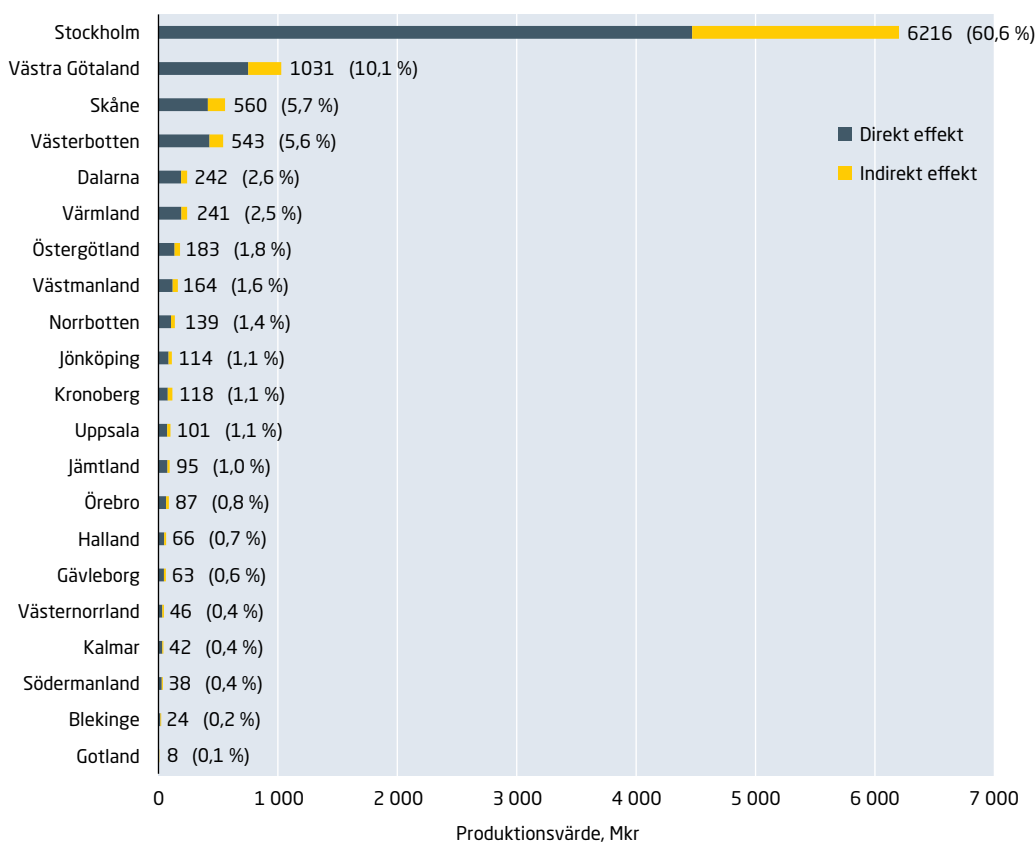
Not: Andel av totala skatteintäkter inom parentes. Resterande yrkeskategorier motsvarar 28 % av skatteintäkterna.

Yrkeskategorier på 3-siffrig nivå (SSYK).

2.3 Samhällsekonomiskt bidrag inom olika regioner

Denna sektion innefattar beskrivningar av arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion och skatteintäkter på regional nivå. Individernas samhällsekonomiska bidrag till regionerna påverkas dels av antalet rekryterade individer och dels av vilka yrkesgrupper som rekryteras till respektive region. I Figur 2.5 nedan beskrivs arbetskraftsinvandrares årliga bidrag till produktionen fördelat per län där det rekryterande företaget är beläget.⁴ Störst bidrag till produktionen, över 6 miljarder kr, tillförs i Stockholmsregionen. Detta innefattar 4,5 miljarder kr i direkta effekter och 1,7 miljarder kr i indirekta effekter. Arbetskraftsinvandrare som rekryteras av företag i Stockholmsregionen tillför även relativt mycket per individ – antalet förstagångstillstånd som utfärdas till arbetskraftsinvandrare som rekryteras av företag i Stockholmsregionen motsvarar drygt 40 procent av samtliga förstagångstillstånd, medan produktionen motsvarar ungefär 60 procent av den totala produktion som arbetskraftsinvandrare tillför på nationell nivå.

Figur 2.5. Arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion i olika regioner

Not: Andel av totalt produktionsvärde inom parentes.

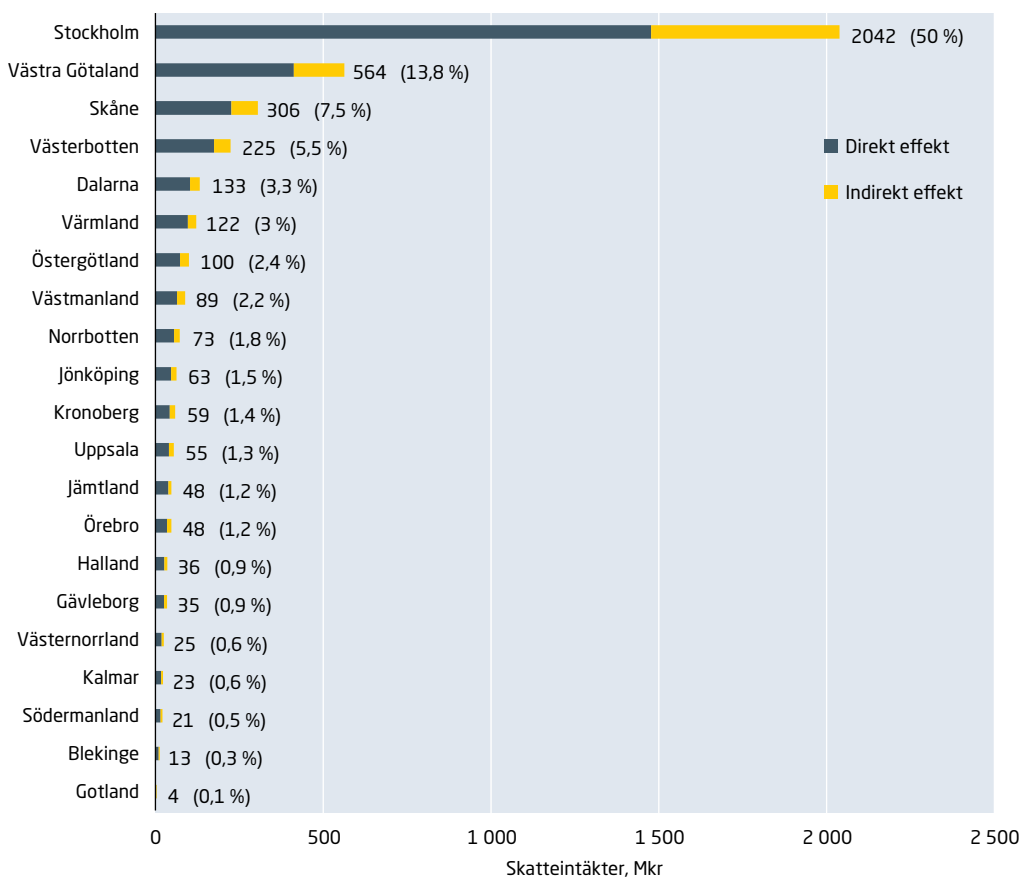
⁴ Notera dock att ett företag kan bedriva sin verksamhet i andra regioner än det län företaget är registrerat i.

⁴ Notera dock att ett företag kan bedriva sin verksamhet i andra regioner än det län företaget är registrerat i.

Även i de övriga två storstads länen, Västra Götaland och Skåne, producerar arbetskraftsinvandrare stora samhällsekonomiska värden, motsvarande 10 respektive 6 procent av den totala produktionen. Värt att notera är även att Västerbotten står för en relativt stor del av produktionen. Detta beror primärt på ett stort antal säsongarbetare som arbetar i regionen. Lägst bidrag till produktionen har arbetskraftsinvandrare som rekryterats till företag på Gotland. Endast ett fåtal arbetskraftsinvandrare rekryteras dock av gotländska företag.

I Figur 2.6 framgår fördelningen av skatteintäkter som årligen genereras av arbetskraftsinvandrare som rekryteras av företag inom olika regioner. I Stockholms län bidrar arbetskraftsinvandrare med över 2 miljarder kr i skatteintäkter, vilket innefattar 1,5 miljarder kr i direkta effekter och ungefär 0,6 miljarder kr i indirekta effekter.

Figur 2.6. Arbetskraftsinvandrares bidrag till skatteintäkter, fördelat per region

Not: Andel av totala skatteintäkter inom parentes.

I Västra Götaland och Skåne tillförs över 500 Mkr respektive 300 Mkr i skatteintäkter. I Västerbotten uppgår arbetskraftsinvandrares bidrag till skatteintäkter till över 200 Mkr. Lägst skatteintäkter tillför arbetskraftsinvandrare som rekryterats av företag på Gotland.

3 Metodbeskrivning

I detta kapitel beskriver vi de metoder som använts för att beräkna arbetskraftsinvandrarers bidrag till produktion och skatteintäkter. Inledningsvis beskriver vi studiens dataunderlag. Därefter beskrivs de förutsättningar och antaganden som ligger till grund för beräkningarna av bidrag till produktion respektive skatteintäkter.

3.1 Dataunderlag

Beräkningarna i denna rapport baseras på offentlig statistik från Migrationsverket och SCB. Vi utgår från 2015 års statistik i den mån det är möjligt. Följande variabler används i beräkningarna:

- (N) Antal arbetskraftsinvandrare
- (y) Yrkeskategori
- (r) Region (län)
- (T) Arbetsstillståndets tidslängd
- (A) Arbetsgivaravgifter
- (I) Inkomstskatt
- (W) Bruttomedellön
- (i)⁵ Moms och punktskatter
- (s) Spridningsmultiplikator

3.1.1 Antal arbetskraftsinvandrare

Antal arbetskraftsinvandrare (N) härstammar från Migrationsverkets databas över beviljade arbetsstillstånd. Värt att notera är att inte alla arbetskraftsinvandrare behöver arbetsstillstånd för att arbeta i Sverige – exempelvis krävs inget arbetsstillstånd för specialister inom en internationell koncern som arbetar tillfälligt i Sverige för koncernen i sammanlagt kortare tid än ett år. Det faktum att endast individer med arbetsstillstånd innefattas i analysen innebär att de faktiska produktionsvärdena och skatteintäkterna som tillförs av arbetskraftsinvandrare underskattas.

3.1.2 Yrkeskategori och region

Varje arbetsstillstånd kan knytas till yrkeskategori (y) och region (r). Regiontillhörighet definieras som länstillhörighet för det företag respektive individ inleder sin anställning hos. Yrkeskategorier registreras primärt utifrån SSYK2012. Dock har vissa arbetskraftsinvandrare registrerats utifrån den äldre standarden SSYK96.⁶

⁵ Notera att definitionen *indirekt skatt* vanligtvis används för att beskriva moms och punktskatter i denna typ av analys. Denna definition undviks för att läsaren inte ska riskera att blanda ihop variabeln med beräkningar av *indirekta effekter*.

⁶ Vi har använt data på 3-siffrig nivå. Då vi använt en kombination av de två standarderna uppgår det totala antalet kategorier till 169, vilket kan jämföras med 147 kategorier som används inom SSYK2012. Vissa närliggande yrkeskategorier har slagits ihop.

3.1.3 Arbetstillståndets tidslängd

Till respektive yrkeskategori kan den genomsnittliga tidslängden för arbetstillstånds giltighet (T) knytas. Då ingen information registreras kring hur länge arbetskraftsinvandrare stannar i Sverige använder vi i denna studie längden på det första arbetstillståndet som en approximation för hur länge individer stannar i landet. Således avgränsar vi bort produktion som tillförs till den svenska samhällsekonomin av individer som förlänger sina arbetstillstånd eller fått permanent uppehållstillstånd. Vi gör denna avgränsning då kopplingen mellan individer som har befintliga tillstånd och sedan förlänger dem är otydlig, samt för att undvika överskattning av faktiska storlekar på produktion och skatteintäkter. Att enbart arbetskraftsinvandrare med nya tillstånd ingår i beräkningarna innebär också en underskattning av effekterna då den produktion som tillförs av de som förlänger tillstånd eller fått permanent uppehållstillstånd inte är medräknad. Då vi estimerar årliga effekter kommer individer vars arbetstillstånd sträcker sig mer än ett år även tillföra samhällsekonomiska värden under mer än ett år.

3.1.4 Arbetsgivaravgifter och inkomstskatt

Arbetsgivaravgifterna (A) uppgår till 31,42 procent. Vi har utgått från en inkomstskatt (I) som motsvarar den genomsnittliga kommunalskattesatsen 31,99 procent. Generellt är utgångspunkten att arbetskraftsinvandrare betalar skatt och sociala avgifter utifrån samma villkor som inhemsk arbetskraft. Dock finns vissa undantag.

Individer med arbetstillstånd kortare än 6 månader har möjlighet att bli beskattad enligt SINK (särskild inkomstskatt för utomlands bosatta). Detta innebär att individerna beskattas med en fast skattesats på 20 procent.⁷

I beräkningarna har även tagits hänsyn till att villkor för skatter och sociala avgifter skiljer sig mellan utstationerade individer och individer som anställs direkt av ett inhemskt företag. Utstationerade individer betalar generellt inte skatt eller sociala avgifter i Sverige, även om undantag finns. För att klassas som utstationering måste något av följande kriterier vara uppfyllt för en utländsk individ som arbetar i Sverige:⁸

1. när en arbetsgivare för egen räkning och under egen ledning sänder arbetstagare till Sverige enligt avtal som arbetsgivaren har ingått med den i Sverige verksamma mottagaren av tjänsterna,
2. när en arbetsgivare sänder arbetstagare till Sverige till en arbetsplats eller till ett företag som tillhör koncernen, eller
3. när en arbetsgivare som hyr ut arbetskraft eller ställer arbetskraft till förfogande sänder arbetstagare till ett användarföretag som är etablerat i Sverige eller som bedriver verksamhet här.

En mycket stor majoritet av utstationerade arbetskraftsinvandrare i Sverige är antingen thailändska bärplockare eller indiska IT-konsulter.⁹ I beräkningarna har vi således tagit hänsyn till att dessa individer generellt inte betalar skatter och sociala avgifter i Sverige.

⁷ Dock har man inte möjlighet att göra avdrag. Inkomsten behöver inte heller deklarerars. Man kan även, om man så vill, välja att bli beskattad utifrån gängse skattevillkor.

⁸ Se Lag (1999:678) om utstationering av arbetstagare.

⁹ Arbetsmiljöverket för statistik över utstationerade individer i Sverige. Se exempelvis *Helårsrapport 2015 – Register för företag som utstationerar arbetstagare i Sverige* (Arbetsmiljöverket 2016).

3.1.5 Bruttomedellön

Bruttomedelönen (W) beräknas per yrkeskategori och motsvarar den nationella genomsnittslönen för respektive yrkeskategori.

3.1.6 Moms och punktskatter

Moms och punktskatter (i) inkluderas i beräkningarna för att justera den estimerade produktionsnivån till konsumenters faktiska betalningsvilja för slutprodukter och därmed definiera produktionsnivå utifrån marknadspris. Denna faktor uppgår till 14,3 procent (baserat på 2015 års data).¹⁰

3.1.7 Spridningsmultiplikator

Spridningsmultiplikatorn (s) beskriver de spridningseffekter som arbetskraftsinvandrarers arbetstillfällen ger upphov till. Multiplikatorn definieras som det totala antalet arbetstillfällen som skapas till följd av rekrytering av en arbetskraftsinvandrare. Exempelvis innebär en multiplikator med värdet 1,5 att 0,5 arbetstillfällen skapas i andra delar av ekonomin till följd av en rekrytering.

Vi har valt att tillämpa en multiplikator som uppgår till 1,4 för samtliga yrkeskategorier med undantag för följande yrken där multiplikatorn angetts till 1,2:

- Bärplockare och plantörer m.fl.
- Kockar och kallskänkor
- Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.
- Skogsarbetare
- Städare och hemservicepersonal m.fl.
- Växtodlare inom jordbruk och trädgård

Anledningen till de lägre multiplikatorerna för ovan nämnda sektorer är dels att arbetskraftsinvandrare inom några av dessa sektorer generellt arbetar i Sverige på säsongsbasis och därför konsumerar inom landets gränser i låg utsträckning. Vi har även valt relativt låga multiplikatorer för andra enkla arbeten då dessa generellt tenderar att generera lägre spridningseffekter till resterande delar av ekonomin.

Generellt beräknas multiplikatorer utifrån input-output-analyser, där utveckling för sysselsättning och andra parametrar inom specifika sektorer till följd av expansion eller kontraktion inom andra sektorer kan beräknas. Dock har en vanlig input-output-analys inte varit möjlig att genomföra då vi för 2015 års arbetskraftsinvandring endast haft tillgång till data för yrkesgrupper och inte sektorer. Vi vet helt enkelt inte vilka specifika sektorer dessa individer arbetar inom.¹¹ Vi har därför istället valt att tillämpa mycket konservativa antaganden om multiplikatorernas storlek. I rapporten *Det nya näringslivet – samspelet mellan industrin och tjänstesektorn* (Almega och Unionen, 2008) anges att sysselsättningsmultiplikatorn för hela ekonomin under de senaste 25 åren uppgått till över 1,5. Inom näringslivet uppgår multiplikatorn till 1,74, och inom industrin och tjänstesektorn uppgår multiplikatorn till 2,18 respektive 1,41. Multiplikatorerna som används i denna studie kan således betraktas som mycket konservativa mått på de faktiska spridningseffekter som uppstår i samhällsekonomin till följd av anställning av arbetskraftsinvandrare.

¹⁰ Mer specifikt beräknas produktionsnivå till marknadspris som: (produktion till faktorkostnad + moms och punktskatter – indirekta transfereringar (subventioner)).

¹¹ Många individers yrkestillhörighet kan med stor sannolikhet härledas till en viss branschtillhörighet, såsom personal inom hotell och restaurang. Det är dock inte möjligt att "direktöversätta" yrkeskategorier (SSYK) till näringslivsindelningar (SNI).

3.2 Beräkningar av produktionsnivåer

Följande ekvationer ligger till grund för beräkning av arbetskraftsinvandrares direkta effekter för produktionsnivåer fördelat per yrkeskategori (Pn_y) samt region Pn_r :

$$Pn_{y,direkt} = N_y * (W_y * (1 + A)) * T_y * (1 + i)$$

$$Pn_{r,direkt} = \sum_{y=1}^{169} [N_{ry} * (W_y * (1 + A)) * T_y * (1 + i)]$$

Indirekta effekter beräknas på följande vis:

$$Pn_{y,indirekt} = (s_y - 1) * N_y * (W_y * (1 + A)) * T_y * (1 + i)$$

$$Pn_{r,indirekt} = \sum_{y=1}^{169} [(s_y - 1) * N_{ry} * (W_y * (1 + A)) * T_y * (1 + i)]$$

Skillnaden mellan ekvationerna för beräkning av direkta respektive indirekta effekter är faktorn $(s_y - 1)$.

I ekvationen för att beräkna produktionsnivån inom de olika yrkeskategorierna (Pn_y) multipliceras antalet individer inom respektive yrkeskategori (N_y), med motsvarande bruttomedellön för yrket (W_y), inklusive arbetsgivaravgift (A). Denna faktor multipliceras med respektive yrkes genomsnittliga längd på det första arbetstillståndet (T). Vi korregerar sedan produktionsnivån till marknadspris genom att addera det genomsnittliga värdet av moms och punktskatter (i).

Beräkningen av produktion på regional nivå (Pn_r) sker på ett liknande vis. Skillnaden är att individerna delas in efter regional tillhörighet och yrkeskategori. Den regionala produktionen är följaktligen summan av samtliga individers produktion inom regionen. Notera att medellönen och arbetstillståndets längd är data som är kopplad till yrkeskategorin. Detta innebär att effekter på regional nivå även behöver ta hänsyn till yrkesspecifika egenskaper.

Summan av produktionsvärdet inom samtliga yrkeskategorier uppgår till samma belopp som summan av produktionsvärdet inom samtliga regioner. Således kan (Pn) definieras som:

$$Pn = \sum_{y=1}^{169} Pn_y = \sum_{r=1}^{21} Pn_r$$

I beräkningarna utgår vi från 169 yrkeskategorier och 21 regioner i respektive summering av produktionsvärdet.

3.3 Beräkningar av skatteintäkter

För att beräkna direkta effekter för skatteintäkter per yrkeskategori (S_{iy}) och region (S_{ir}) har följande ekvationer tillämpats:

$$S_{iy,direkt} = (N_y * W_y * T_y) * (A + I) + (N_y * W_y * T_y) * (1 + A) * i$$

$$S_{ir,direkt} = \sum_{y=1}^{169} [(N_{ry} * W_y * T_y) * (A + I) + (N_{ry} * W_y * T_y) * (1 + A) * i]$$

De indirekta effekterna beräknas på följande vis:

$$S_{iy,indirekt} = (s_y - 1) * ((N_y * W_y * T_y) * (A + I) + (N_y * W_y * T_y) * (1 + A) * i)$$

$$S_{ir,indirekt} = \sum_{y=1}^{169} [(s_y - 1) * ((N_{ry} * W_y * T_y) * (A + I) + (N_{ry} * W_y * T_y) * (1 + A) * i)]$$

Återigen är skillnaden mellan ekvationerna som används för att beräkna direkta respektive indirekta effekter faktorn $(s_y - 1)$. Skatteintäkterna för en given yrkeskategori (S_{iy}) beräknas genom att inledningsvis multiplicera antalet individer inom respektive yrkeskategori med yrkets bruttomedellön och den genomsnittliga längden på första arbetstillståndet ($N_y * W_y * T_y$). Därefter multipliceras denna faktor med summan av arbetsgivaravgifter och inkomstskatt. Hänsyn har tagits till de individer som omfattas av särskilda regler för inkomstskatt och arbetsgivaravgifter (se avsnitt 3.1.4).

I ett nästa steg adderas moms och punktskatter genom att multiplicera denna faktor med summan av bruttolönnen och arbetsgivaravgiften. Något förenklat består skatteintäkterna således av yrkesviktade arbetsgivaravgifter och inkomstskatter, samt moms och punktskatter.

På regional nivå beräknas skatteintäkterna på ett liknande vis, men inom respektive län. För att beräkna totala skatteintäkter summeras de totala skatteintäkterna inom samtliga yrkeskategorier eller samtliga regioner:

$$S_i = \sum_{y=1}^{169} S_{iy} = \sum_{r=1}^{21} S_{ir}$$

3.4 Avgränsningar

I beräkningarna av arbetskraftsinvandrares bidrag till produktion och skatteintäkter har undanträngningseffekter inte inkluderats. Ett argument för att inkludera sådana i analysen är att utländska arbetskraftsinvandrare ”tar jobb” som annars skulle tilldelats inhemsk arbetskraft, och att den inhemska arbetskraften som en följd av detta upplever en ökad arbetslöshet. Vi bedömer dock att eventuella undanträngningseffekter på arbetsmarknaden till följd av den nuvarande arbetskraftsinvandringen är begränsade.

Samhällsekonomin är på lång sikt inget nollsummespel där ett fast antal arbetsplatser kan tillsättas. För att undanträngningseffekter ska uppstå, och arbetslöshetsgraden på den inhemska arbetsmarknaden öka, krävs i regel en kortsiktig utbudschock på arbetsmarknaden innan en ny jämvikt hunnit uppnås. Antalet arbetskraftsinvandrare som tilldelas arbetstillstånd i Sverige har inte ökat, utan snarare *minskat* under de senaste åren – detta talar emot att arbetstillfällen idag trängs ut på den svenska arbetsmarknaden.¹²

Arbetskraftsinvandrare tillsätts dessutom generellt inom arbeten som inhemsk arbetskraft av olika anledningar inte är aktuella för, exempelvis då en specifik expertkompetens efterfrågas eller om arbetet är säsongsbetonat vilket innebär att arbetsuppgifterna inte är attraktiva nog för inhemsk arbetskraft. Många tjänster hade således inte tillsatts alls om en arbetskraftsinvandrare inte kunnat rekryteras. Arbetskraftsinvandringen har därför i stor utsträckning skapat arbetstillfällen som annars inte skulle existera över huvud taget vilket innebär att arbetskraftsinvandrare kompletterar snarare än konkurrerar med den inhemska arbetskraften.¹³

Dessutom kan förväntas att en arbetsgivare i regel, allt annat lika, helst tillsatt en individ från den inhemska arbetsmarknaden då detta innebär mindre administrativ börda och mindre grad av osäkerhet. Att man som arbetsgivare istället vänder sig till den internationella arbetsmarknaden är ytterligare ett tecken på att ett arbetstillfälle inte tillsatts om man inte kunnat rekrytera på den internationella arbetsmarknaden.¹⁴

En avgränsning i studien är även att vi i beräkningarna beskriver årliga effekter utifrån 2015 års rekryteringsmönster av arbetskraftsinvandrare. Vi har således valt att inte inkludera historisk data, eller att prognostisera framtida utveckling av arbetskraftsinvandringen. Anledningen till denna avgränsning är vi valt att fokusera på den produktion och de skatteintäkter som härstammar från arbetskraftsinvandrare som varit verksamma under det senaste helåret och därmed basera beräkningarna på så aktuell data som möjligt. Notera även att relativt få individer rekryterades år 2015 jämfört med tidigare år vilket innebär att arbetskraftsinvandrarens bidrag till samhällsekonomin minskat över tid.¹⁵

En ytterligare begränsning är att vi endast studerar arbetskraftsinvandrarens bidrag till produktion och skatteintäkter utifrån individernas direkta arbetsinsats. Arbetskraftsinvandrarens påverkan på företags driftöverskott, vilket innefattas i beräkningar av BNP från inkomstsidan som tillämpats i denna studie, innefattas ej i de summerade produktionsnivåerna.¹⁶ Arbetskraftsinvandrare har en positiv påverkan på företags förmåga att skapa samhällsekonomiska värden,¹⁷ men samtidigt kan antas att ett visst produktionsbortfall uppstår i form av administration och sökkostnader då resurser läggs på rekryteringsprocesser istället för tillväxtdrivande aktiviteter.¹⁸

¹² Till exempel visas i Docquier, et. al., *The Labor Market Effects of Immigration and Emigration in OECD countries* (2011) att migration på lång sikt inte påverkar arbetslöshetsgraden hos inhemsk arbetskraft i OECD-länder. Dock påverkas sysselsättning heller inte alltid av kortsiktiga utbudschocker. T ex visar Mattias Engdahl och Olof Åslund i *Arbetsmarknadseffekter av öppna gränser* (IFAU, 2013) att den ökade konkurrensen på arbetsmarknaden till följd av EU-utvidgningen inte påverkade sysselsättning för individer på den inhemska arbetskraften, även om inkomstnivåerna hos vissa grupper minskade med ungefär en procent.

¹³ Se även Mattias Engdahl, *Invandringens arbetsmarknadseffekter* (IFAU, 2016), där kortsiktiga undanträngningseffekter till följd av migration till Sverige av mindre magnitud uppmäts. Dessa effekter drivs av individer från *andra nordiska* länder med liknande egenskaper som den inhemska arbetskraften, och inte av utomeuropeiska individer. Undanträngningseffekter uppstår dessutom inom specifika yrkesgrupper och inte på aggregerad nivå.

¹⁴ Detta argument förs även i av regeringen i proposition 2007/08:147 *Nya regler för arbetskraftsinvandring* som låg till grund för reformen 2008.

¹⁵ Det estimerade bidraget till produktion och skatteintäkter hade uppgått till betydligt större belopp om vi exempelvis utgått från årlig produktion under de senaste 5 åren.

¹⁶ Inkomstmetoden kan något förenklat beskrivas som att BNP till marknadspris beräknas genom: (lönekostnader + driftöverskott) * (faktor för korrigering till marknadspriser). Detta kan jämföras med not 10, där produktion till faktorkostnad inkluderar kostnad för arbete och kapital.

¹⁷ Se t ex Svenskt Näringsliv (2016) *Rekrytering av internationell kompetens*.

¹⁸ Notera att detta även innebär att åtgärder för att underlätta rekrytering av arbetskraftsinvandrare har potential att minska detta produktionsbortfall.

4 Tabellbilaga

I tabellerna nedan framgår detaljerade beskrivningar av effekter av rekrytering av arbetskraftsinvandrare inom olika yrkesgrupper samt inom olika regioner. Tabellernas innehåll motsvarar framställningarna i Figur 2.3 till Figur 2.6.

Tabell 4.1. Arbetskraftsinvandrades samhällsekonomiska effekter per yrkesgrupp

Sektor	Antal arbetskrafts- invandrare 2015	Produktion (Mkr)			Skatteintäkter (Mkr)		
		Direkt effekt	Indirekt effekt	Total effekt	Direkt effekt	Indirekt effekt	Total effekt
IT-arkitekter, systemutvecklare m.fl.	3 252	2 875	1 150	4 025	603	241	844
Civilingenjörssyrken	709	582	233	815	319	127	446
Bärplockare och plantörer m.fl.	3 784	452	90	543	170	34	204
Kockar och kallskänkor	664	378	76	454	207	41	248
Köks- och restaurangbiträden m.fl.	528	250	50	299	137	27	164
Ingenjörer och tekniker	314	195	78	273	107	43	149
Skogsarbetare	260	141	28	170	77	15	93
Revisorer, finansanalytiker m.fl.	144	116	46	163	64	25	89
Försäljnings- och marknadschefer	79	115	46	161	63	25	88
Skötare, vårdare m.fl.	191	102	41	142	56	22	78
Grundskollärare, fritidspedagoger m.fl.	158	97	39	136	53	21	75
Snickare, murare och anläggningsarbetare	144	88	35	124	48	19	68
Verkställande direktörer m.fl.	36	86	35	121	47	19	66
Övriga administrations- och servicechefer	83	73	29	102	40	16	56
Försäkringsrådgivare, företagssäljare m.fl.	104	72	29	101	39	16	55
Städare och hemservicepersonal m.fl.	191	83	17	100	45	9	55
Fordonsmekaniker och reparatörer m.fl.	177	62	25	87	34	14	48
Kontorsassistenter och sekreterare	85	56	22	78	30	12	43
Ekonomi- och finanschefer	32	51	21	72	28	11	39
Växtodlare inom jordbruk och trädgård	167	55	11	66	30	6	36
Övriga yrken	2 136	1 489	595	2 084	815	326	1 140
Totalt	13 319	7 419	2 696	10 114	3 012	1 072	4 084

Not: Produktionsvärde och skatteintäkter i miljoner kr.

Tabell 4.2. Arbetskraftsinvandrarens samhällsekonomiska effekter per region

	Antal arbetskrafts- invandrare 2015	Produktion (Mkr)			Skatteintäkter (Mkr)		
		Direkt effekt	Indirekt effekt	Total effekt	Direkt effekt	Indirekt effekt	Total effekt
Stockholm	5 784	4 480	1 736	6 216	1 480	562	2 042
Västra Götaland	1 076	754	277	1 031	413	151	564
Skåne	655	415	145	560	227	79	306
Västerbotten	2 310	429	114	543	175	50	225
Dalarna	363	190	52	242	104	29	132
Värmland	1 077	193	48	242	97	25	121
Östergötland	241	135	48	183	74	26	100
Västmanland	175	119	45	163	65	24	89
Norrbottn	339	107	32	139	56	17	74
Jönköping	141	85	29	115	47	16	63
Kronoberg	114	79	39	109	43	16	59
Uppsala	123	75	26	101	41	14	55
Jämtland	430	77	18	95	39	9	48
Örebro	109	64	23	87	35	13	48
Halland	92	50	16	66	27	9	36
Gävleborg	87	47	16	63	26	9	34
Västernorrland	57	34	12	46	19	6	25
Kalmar	56	32	10	42	17	6	23
Södermanland	51	29	9	39	16	5	21
Blekinge	27	18	6	24	10	3	13
Gotland	12	6	2	8	3	1	4
Totalt	13 319	7 419	2 696	10 114	3 012	1 072	4 084

Not: Produktionsvärde och skatteintäkter i miljoner kr.

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00